

kalendar, teologija, poruka, povijest i slično).

Poznavanje religija jest potreba suvremenog vremena. Mnoge poteškoće i nejasnoće u međuljudskim susretima događaju se upravo zato, što ljudi jedni druge ne poznaju, a poglavito zato što ne poznaju religiozne sadržaje i običaje drugih ljudi. Ako želimo čovjeka istinski upoznati, moramo upoznati najprije njegovu religiju. Poznavanje religije i mnogih religija važno je i zato što su religiozni sadržaji i poruke sadržani u suvremenim umjetnostima.

Znanost o religiji je srazmjerno mlada znanost. Pojavila se u prošlom stoljeću s izrazito antireligioznim naglascima. To se međutim s vremenom izmijenilo: znanost o religiji postala je s vremenom objektivna, oslobodila se natruha antireligioznosti i kao takvu je onda svi prihvatiliše.

Zadatak znanosti o religiji jest da prouči nastanak, povijest i sadržaj religije naprosto. Ona je dosad sasvim jasno utvrdila da je čovjek povijesno gledan religiozno biće.

I za nas katolike je, osobito poslije II vatikanskog sabora, preporučena znanost o religiji: ona je uvrštena u sve naše teološke fakultete i visoke bogoslovne škole. Našim čitaocima preporučamo ovu knjigu. Ona ne samo što je izvanredno lijepo ilustrirana te kao takva može resiti naše biblioteke, nego je ona sadržajem tako bogata da može svakoga koji je bude čitao silno obogatiti.

ADALBERT REBIĆ

U SLUŽBI ČOVJEKA, Zbornik radova u čast Msgr. Frane Franića, nadbiskupa metropolite Splitsko-makarskog. Urednik Drago Šimundža. Izdanje Crkva u svijetu. Split 1987. 510 stranica.

U SLUŽBI ČOVJEKA, zbornik u čast nadbiskupa-metropolite Msgr. Frane

Franića, donosi mnoge i vrlo različite radove. Na samom početku urednik Drago Šimundža donio je bibliografiju Franićevih djela. Bibliografija obuhvaća samostalna djela i članke, objavljene u časopisima i zbornicima. Najviše je nadbiskup-metropolita objavljivao u časopisu »Crkva u svijetu« i u »Vjesniku (nad)biskupije Splitsko-makarske«.

U prvom dijelu, s područja teologije, nižu se ovim redoslijedom slijedeći doprinosti. *Pokaži mi svoju slavu* od Celestina Tomića (33-42), *Epohalni prijelazi u povijesnom hodu Crkve* od Josipa Marčevića (45-64), *Kontekstualna teologija i ortopraksija* od Ante Kusića (65-88), *Dostojanstvo ljudske osobe u današnjem ateizmu* od Ivana Fučeka (89-122), *Od teorije »de bello justo« do etike »de pace aedificanda«* od Marina Srakića (123-148), *Kršćansko gledanje na ljudsku seksualnost* od Petra Šolića (149-174), *Uvod i početak prvog poglavlja dekreta o apostolatu svjetovnih vjernika* od Rudolfa Brajčića (175-192), *Marija i Crkva prema VIII. poglavlju LG* od Stjepana Čovo (193-206), *Dodir s Bogom* od Ivana Goluba (207-208), *Put u dinamizam božanskog života* od Anke Petričević, *Razlikovanje duhova* od Andrije Bonifačića (229-244), *Razmišljanje nad Očenašem* od Jerka Bakotina (245-252), *Što Crkva smatra čudom?* od Vladimira Merčepa (253-264), *Marko Marulić i Lovro Grizogon — Marijini štovatelji* od Ante Katalinića (265-284).

U drugom se dijelu, s područja nacionalne crkvene povijesti, nižu slijedeći referati. *Salona-Sirmium-Nin-Split. Change and continuity in the history of a church province* od Imre Boba (285-292), *Les saints de Salone* od Victora Saxera (293-326), *Poligonalna ogradna iz bazilike u Zenici* od Đure Baslera (327-334), *O episkopatu sv. Ćirila* od Marka Japundžića (335-344), *La provincia ecclesiastica di Spalato in documenti vaticani del pontificato*

di Eugenio IV. od Giorgio Fedalto (345-386), *Albert Dujmić Gliričić* od Stjepana Kراسića i Flamma Satta (387-420), *Izvjestaji kotorskih biskupa o kotorskoj biskupiji* od Atanazija Matanića (421-444), *Splitska nadbiskupija u XVIII. stoljeću* od Luke Tomašovića (445-456), *Gospodarske prilike lokrumskog samostana potkraj XVIII. st.* od Josipa Lučića (457-464), *Nadbiskup Stadler i Hrvatski zavod u Rimu* od Ratka Perića (465-490) i *Sveci i Božji ugodnici s područja splitsko-makarske nadbiskupije* od H. Gabrijele Jurišića (491-504).

Zbornik donosi vrlo vrijedne radove, osobito u II. dijelu koji radi aktualnosti obrađenih tema, izvornosti i metodologije znatno nadvisuje I. dio. To što su neki radovi u II. dijelu napisani na svjetskim jezicima čini Zbornik zanimljivim i za svjetsku čitalačku publiku. Tako Imre Boba upućuje na značaj Salone i ulogu uglednih znanstvenika (Bulića, Delehayea i drugih) u osvjetljavanju solinske arheologije i hagiografije. Kritički se odnosi prema opisima mučenja mučenika i nekim arheološkim dokumentima VII stoljeća te utvrđuje autentičnost sljedećih solinskih svetaca i mučenika: Dujma, Septimija, Anastazija i Asterija. Za tzv. »vojne« mučenike (Antikijan, Gajan, Telij, Paulinijan) smatra da nisu sasvim sigurni. Zanimljiv je i Baslerov članak o poligonalnoj ogradi bazilike u Zenici. Značajan je i doprinos Giorgia Fedalto o Splitskoj crkvenoj provinciji na temelju 137 zapisa iz doba pape Eugena IV. Pisac na temelju dokumenata opisuje biskupska imenovanja, poteškoće dolaska u biskupiju, svakodnevnne prilike i probleme, sporove i oproste ženidbenih zapreka za koje se trebalo obraćati Svetoj Stolici. Ovi zapisi koje je analizirao Fedalto pomažu nam da поближе upoznamo prilike u splitskoj metropoliji XV. stoljeća. Dosta opsežan doprinos je Kراسića i Satta o Albertu Dujmić-Gliričiću, hrvat-

skom teologu na tridentskom saboru. On je bio jedini hrvatski teolog koji je sudjelovao u svim trim sjednicama sabora, najprije kao teolog a potom i kao biskup Modruša i Krka. Još dok je bio profesorom u Rimu, papa Pavao III ga je angažirao oko dokumenta o »justifikaciji«. Matanić ukratko izlaže o izvještajima kotorskih biskupa »ad limina« koji su sačuvani u Tajnom vaticanskom arhivu (1592-1894) koji imaju značajnu vrijednost za povijesne uvjete hrvatskog stanovništva u Kotoru i Boki. Općenito o Splitskoj biskupiji u XVIII. st. piše Luka Tomašević, a o gospodarskim prilikama Lokrumskog samostana potkraj XVIII. st. Josip Lučić. Zanimljiv je i članak Ratka Perića o nadbiskupu Stadleru i Hrvatskom zavodu sv. Jeronima Ilirskog u Rimu.

U I. dijelu su doprinosi s područja teologije. Iskaču po svojoj vrijednosti doprinosi od Ivana Fučeka o dostojanstvu ljudske osobe u današnjem ateizmu, od Marina Srakića o »pravednom« ratu i o uspostavljanju mira, od Rudolfa Brajčića tumačenje Uvoda i početka I. poglavlja dekreta o apostolatu svjetovnih vjernika, od Stjepana Čovo o Mariji i Crkvi prema VIII. poglavlju Lumen Gentium. Vrijedno je spomenuti i doprinos Jerka Bakotina o Očenašu (svojevremeno, godine 1973. objavio sam ja o tome knjižicu koju člankopisac navodi). U članku Josipa Marčelića o Epohalnim prijelazima u povijesnom hodu Crkve vrlo nezgrapno stoji dodatak o djelovanju Monsinjora Frane Franića na II. vaticanskom saboru: ispada naime kao da je i njegov nastup na koncilu jedna od prijelomnih faza u povijesnom hodu Crkve. Ne quid nimis! Ipak je onda to trebao biti posebni dodatak, odnosno odijeljeni doprinos!

Vrlo je pohvalno što svaki doprinos ima svoj sažetak na jednom od svjetskih jezika. Ali je šteta što te sažetke nije pregledao netko tko vlada tim svjetskim jezicima. Tako ima podosta pog-

rešaka (što je nažalost slučaj i s drugim našim izdanjima!). Ne mogu ovdje — prostora radi! — ukazati na sve pogreške nego samo na neke nakon prvog članka na str. 43: red. 16 od dolje stoji pisamo »It leads it, savas it...« a što to znači?, ili red. 14 od dolje stoji »eschatologic« a trebalo bi biti »eschatological«, ili red. 13 dolje piše »thereis« (valjda treba riječ rastaviti), red. 3 od dolje piše »axciting news« a očito bi trebalo pisati »exciting news« i tako dalje. Male su to pogreške, no njih u takvom Zborniku ne bi trebalo biti. A i u bilješki 1 na str. 33, krivo je navedeno »Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament« a očigledno bi trebalo pisati »Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament«.

Zbornik treba pohvaliti i njegovo objavljivanje radosno pozdraviti. Takvih bi zbornika trebalo biti i više u našoj sredini. Treba izreći zahvalu uredniku Šimundži.

ADALBERT REBIĆ

Klaus Steigleder, OPUS DEI. Pogled iznutra. Biblioteka »Religija i društvo« Stvarnost Zagreb (bez oznake godine izdanja).

Izvorno izdanje OPUS DEI objavljeno je na njemačkom jeziku u katoličkoj izdavačkoj kući Benzinger Verlag Köln Zürich (1983. godine). To je bio prvi iscrpan kritički prikaz organizacije OPUS DEI na njemačkom jeziku. Autor knjige je sam bio niz godina član tog crkvenog udruženja. U međuvremenu je formalnim redovnim putem napustio institut Opus Dei i dalje nastavio studirati katoličku teologiju koju je započeo studirati, pošto je napustio institut Opus Dei. Knjiga je vrlo važan i vrlo značajan doprinos boljem poznavanju crkvenog udruženja Opus Dei. Na kraju knjige je navedena literatura iz koje se može vidjeti da je o njem objavljeno već mnogo knjiga, na-

pisanih uglavnom od samih članova Opus Dei. Pisac je smatrao potrebnim da i on svjedoči o tom danas već glasovitom crkvenom udruženju, pošto su o njem napisane mnoge knjige i mnogi sporni članci po novinama. Pisac piše iz vlastitog iskustva. Iznašanje i sučeljavanje različitih stavova omogućit će čitaocu da dobije sveobuhvatnu sliku o tom udruženju koje je 1983. godine dobilo crkvenopravni status »personalne prelature«.

Iako je pisac Klaus Steigleder napustio institut Opus Dei i iako piše vrlo kritički, ipak ne polemizira, ne potcjenjuje, ne prezire, ne ponižava i ne prezire institut koji je napustio. Njegovi izvodi, kako on sam na početku knjige kaže, izviru »iz ljubavi prema Crkvi i iz brige prema njoj i ljudima u njoj«. Takav je njegov stav i bio razlogom da katolički izdavač u Njemačkoj objavi tu knjigu.

Steiglederova knjiga o Opus Dei proizišla je iz temeljne pretpostavke da mnogi u Crkvi, uključivši tu i velik broj njezinih dostojanstvenika, pokazuje bezuvjetnu privrženost i ljubav tom institutu a da ga uopće iznutra ne poznaju. A stvarnost unutrašnje strukture i života te ustanove nešto su drukčiji nego što to Opus Dei sam prikazuje. Pisac želi pomoći svima koji žele Opus Dei bolje upoznati i to na temelju svjedočenja onoga koji je niz godina i sam bio članom tog instituta.

ADALBERT REBIĆ

Jean-Harve Nicolas. SYNTHÈSE DOGMATIQUE. Preface du Cardinal Ratzinger. Editions universitaires Fribourg, Suisse, Beauchesne Paris 1986.

Ovo djelo profesora dogmatske teologije u Fribourgu u Švicarskoj pojavilo se godine 1985. a već 1986. izišlo je 2. izdanje. U jednom svesku obradena je sva dogmatska teologija, pot-